GEMEENTE
waadhoeke

Waadhoeke beweegt mee!

Plezierig sporten, bewegen en spelen in Waadhoeke

Sport- en beweegnota

Waadhoeke beweegt mee!

12 NOVEMBER 2019

Gemeente Waadhoeke
Harlingerweg 18
8801 PA Franeker
Postbus 58
8800 AB Franeker
Telefoon (0517) 380 480
info@waadhoeke.nl
www.waadhoeke.nl

VOORWOORD

Op het kaatsveld, in de sporthal, op fiets- en wandelpaden, in speeltuinen; het zijn de plekken waar we elkaar ontmoeten, samen sporten en bewegen of vrijwilligerswerk doen. Vooral in de vele kleine kernen die onze gemeente rijk is, is sport een belangrijke sociale binder. Met 110 verenigingen in de gemeente is het in elk dorp en in de stad mogelijk om te sporten. We zien graag zoveel mogelijk mensen meedoen! Daarom zorgen we voor beschikbaarheid van sportaccommodaties, stimuleren we inwoners en ondersteunen en faciliteren we sportverenigingen. We krijgen wel te maken met uitdagingen, onze inwoners worden bijvoorbeeld ouder en er komen weinig jongeren bij. Daarom is het goed om met dit beleid vooruit te kijken met zijn allen.

Sport en bewegen biedt meer kansen. Zo wordt het steeds meer gebruikt voor doelstellingen in het sociaal domein, zoals gezondheidspreventie en het stimuleren van een vitale leefstijl. Ze dragen ook bij aan doelen op het gebied van duurzaamheid en onderwijs. Ons beweegteam heeft hier nu al een belangrijke rol in. Zo is het Walking Football in 2018 gestart, wat door een grote groep 55 plussers enorm positief wordt ervaren.

Dit sport- en beweegbeleid speelt in op de huidige trends en ontwikkelingen en vervangt het -vaak verouderde- sportbeleid van de vier fusiegemeenten. Het geeft richting aan hoe we de komende 10 jaar het sporten en bewegen in Waadhoeke vorm en inhoud willen geven.

Ik dank hierbij de sportverenigingen, zorgprofessionals, welzijnsorganisaties, het onderwijs en overige sport- en beweegaanbieders die met ons hebben meegedacht voor dit nieuwe beleid.

Samen gaan we voor plezierig sporten, bewegen en spelen in Waadhoeke!

Caroline de Pee
Wethouder Sport

Inhoudsopgave

Samenvatting 8

1. Inleiding 11
- 1.1 Aanleiding 11
- 1.2 Sport in Waadhoeke 11
- 1.3 Proces 13
- 1.4 Leeswijzer 13

2. Strategie 14
- 2.1 Doelstelling 14
- 2.2 Rollen van de gemeente 15
- 2.3 Relatie andere beleidsterreinen 15

3. Thema's & 7 speerpunten 17
- 3.1 Sportstimulering 17
  - Speerpunt 1: sport- en beweegaanbod jeugd 18
  - Speerpunt 2: kwetsbare doelgroepen 20
- 3.2 Vitale verenigingen 23
  - Speerpunt 3: vitale verenigingen 24
  - Speerpunt 4: positieve sportcultuur 27
- 3.3 Sportaccommodaties 29
  - Speerpunt 5: buitensport 30
  - Speerpunt 6: binnensport 32
- .4 Beweegvriendelijk omgeving 35
  - Speerpunt 7: beweegvriendelijke omgeving 35

4. Planning en benodigde middelen 38
- 4.1 Gemeentelijke budgetten sport 2020 38
- 4.2 Bekostiging actiepunten 39

5. Monitoring en evaluatie 41

Bijlagen
1. Trends en ontwikkelingen
2. Infographic binnensport
3. Infographic buitensport
4. Uitgangspunten sport- en beweegbeleid
5. Bronnen

HOOFDDOELSTELLING

Brede sportbeoefening om zoveel mogelijk bewoners in beweging te krijgen en te houden. Sportvoorzieningen zijn betaalbaar, toekomstbestendig en bereikbaar én sluiten aan bij de sport en beweegbehoefte van onze inwoners, zodat bewoners actief en fijn leven in vitale dorpen en wijken.

1 Thema 1
Sportstimulering participatie/meedoen

Subdoel: Door sport en bewegen staan nog meer inwoners gezonder, prettiger en actiever in het leven.

Speerpunt 1

Waadhoeke zorgt samen met haar partners voor structureel sport- en beweegaanbod voor kinderen

Actiepunten

1. Kwaliteit bewegingsonderwijs versterken.
2. Naschools sport en beweegaanbod op en rondom school (integraal kindcentrum).
3. Bereik ‘Jeugd Fonds Sport’ verhogen
4. Specifieke inzet voor kinderen met overgewicht onderzoeken
5. Vernieuwend sport- en beweegaanbod voor jeugd stimuleren
6. Meerwaarde van sportevenementen jeugd verzilveren.

Speerpunt 2

Waadhoeke zorgt samen met haar partners voor structureel sport- en beweegaanbod voor inwoners van wie het geen vanzelfsprekendheid is om te sporten en bewegen.

Actiepunten

7. Nieuw sport- en beweegaanbod voor mensen met een beperking
8. Interventie ‘Sociaal Vitaal’ voor preventie ouderen
9. Volwassenen Sport Fonds
10. Beweegteam sluit aan bij (integrale) wijkgerichte aanpak

2 Thema 2
Vitale verenigingen

Subdoel: Ondersteunen van de sportverenigingen bij organisatorische en bestuurlijke vraagstukken en stimuleren van maatschappelijke betrokkenheid.

Speerpunt 3

Vitale sportverenigingen pakken een maatschappelijke rol.

Actiepunten

11. Verenigingen vraaggericht ondersteunen.
12. Samenwerking sportverenigingen versterken.
13. Vrijwilligerscentrale de Skûle beter benutten voor sportverenigingen.
14. Sportverenigingen helpen innoveren.
15. Jaarlijks een ‘Waadhoeks Sportgala’

Speerpunt 4

Verenigingen met een positieve sportcultuur en aandacht voor gezondheid

Actiepunten

16. Rookvrije sportvoorzieningen.
17. Een AED op, of nabij elke sportvoorziening.
18. Gezonde kantines op de sportclub (en school)
19. Positieve sportcultuur stimuleren

3 Thema 3
Sportaccommodatie

Subdoel: inzetten op voldoende kwalitatief goede en betaalbare sportvoorzieningen.

Speerpunt 5

Samen met de sportverenigingen zorgt Waadhoeke voor toekomstgerichte, kwalitatief goede en duurzame buitensportaccommodaties die aansluiten bij de veranderende behoefte. Krimp grijpen we aan om de sportparken multifunctioneel te maken.

Actiepunten

20. Sportverenigingen ondersteunen bij renoveren, verduurzamen of nieuwbouw van het clubgebouw
21. Taakverdeling groendonderhoud en beheer vastleggen
22. Onderzoek naar huidige en toekomstige behoefte sportparken
23. Quickscan technische staat sportgebouwen op sportparken

Speerpunt 6

Waadhoeke zorgt voor toekomstgerichte, kwalitatief goede en duurzame gemeentelijke binnensportaccommodaties die optimaal worden gebruikt. Investeringen zijn duurzaam, en we verbeteren de dienstverlening.

Actiepunten

24. Proces verhuur gemeentelijke accommodaties verbeteren
25. Gymmaterialen moderniseren en updaten.
26. Onderzoek naar huidige en toekomstige behoefte gymzalen en sporthallen
27. Onderzoek doen naar beheersvormen binnensportaccommodatie
28. Onderzoek naar de behoefte binnenwater

4 Thema 4
Beweegvriendelijke omgeving

Subdoel: Ondersteunen van de sportverenigingen bij organisatorische en bestuurlijke vraagstukken en stimuleren van maatschappelijke betrokkenheid.

Speerpunt 7

Waadhoeke realiseert een beweegvriendelijke omgeving

Actiepunten

29. Vaststellen nieuw speeltuinenbeleid
30. Schoolpleinen dragen bij aan motorische ontwikkelen, en zijn openbaar toegankelijk als het kan.
31. Bij planvorming grootschalige projecten in wijken- en dorpen is er aandacht voor sport- en bewegen.
32. Beweegvriendelijke omgeving opnemen in de nieuwe omgevingsvisie en omgevingsplannen.
33. Onderzoek naar behoefte, kansen innovatie bestaande routes.

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

Sport brengt mensen in beweging. Op het kaatsveld, in de sporthal, op fiets- en wandelpaden; op zeer veel manieren zijn inwoners uit Waadhoeke aan het sporten en bewegen. Waadhoeke wil dat zoveel mogelijk mensen hieraan deelnemen. Daarom zorgen we voor de beschikbaarheid van sportaccommodaties, stimuleren we inwoners en ondersteunen en faciliteren we sportverenigingen.

De sport- en beweegsector is volop in beweging. Dit heeft te maken met de kansen die sport en bewegen biedt. Zo wordt sport en bewegen steeds vaker ingezet voor het bereiken van maatschappelijke doelstellingen in het sociale domein, zoals participatie, gezondheidspreventie en het stimuleren van een vitale leefstijl. Maar het draagt ook bij aan doelstellingen op het gebied van duurzaamheid en onderwijs.

Dit gemeentelijk sport- en beweegbeleid speelt in op de huidige trends en ontwikkelingen en vervangt het -vaak verouderde- sportbeleid van de vier fusiegemeenten. Het geeft richting aan hoe we de komende 10 jaar het sporten en bewegen in Waadhoeke vorm en inhoud willen geven.

1.2 Sport in Waadhoeke

Onze sportinfrastructuur –sportverenigingen en sportaccommodaties – is de ruggengraat van sporten en bewegen. In de afgelopen decennia is deze sportinfrastructuur opgebouwd dankzij de inzet van inwoners, veelal in samenwerking met de gemeente. Kenmerkend is de brede spreiding van sportverenigingen en -voorzieningen. In elk dorp en in de stad zijn verenigingen actief. Daarmee heeft Waadhoeke een breed en toegankelijk aanbod voor sporten en bewegen. Samen met onze rijke historie van de kaatssport maakt dit onze sportinfrastructuur uniek. In Waadhoeke is de kaatssport nog altijd een van de meest beoefende sporten. Er zijn veel kaatsverenigingen en de topwedstrijd van de kaatssport, de PC, wordt jaarlijkse in Franeker gespeeld.

De sportvoorzieningen hebben ook een belangrijke sociale functie. Het is een plek waar mensen elkaar ontmoeten, samen sporten en bewegen of vrijwilligerswerk doen. Vooral in de vele kleine kernen die onze gemeente rijk is, is sport een belangrijke sociale binder.

Waadhoeke is een sportieve gemeente. De sportdeelname van 18 tot 65-jarigen steeg van 74,1% in 2011 naar 79,6% in 2015. Desondanks is het beweeggedrag van inwoners een reden tot zorg. Kinderen worden motorisch minder vaardig en in Waadhoeke speelt slechts 52% van de kinderen elke dag buiten. Van de jeugd in Waadhoeke heeft 13% overgewicht. Slechts 56% van de 18-65 jarigen voldoet aan de norm voor gezond bewegen.

Waadhoeke vergrijst en ontgroent: het aantal 75-plussers neemt van 2015 tot 2030 toe met 86% en in de afgelopen 15 jaar zijn er 25% minder jongeren in de gemeente gaan wonen. Sport is een belangrijke voorziening om mensen gezond te houden, maar het kan ook een belangrijke vestigingsreden zijn.[1]

De sportverenigingen zijn de belangrijkste aanbieders van sport- en beweegactiviteiten. In Waadhoeke zijn circa 110 verenigingen actief. Teruglopende ledentallen en het behouden en binden van vrijwilligers zijn de meest genoemde uitdagingen van sportverenigingen.

[1] Alle andere trends en ontwikkelingen en cijfers zijn te vinden in de bijlagen.

1.3 Proces

Verdiepingssessies

Om te komen tot een breed gedragen sport- en beweegbeleid hebben sportverenigingen, zorgprofessionals, welzijnsorganisaties, het onderwijs en anders georganiseerde sport- en beweegaanbieders meegedacht in verschillende verdiepingssessies. Daarnaast is er onderzoek gedaan naar de sportbehoefte van onze inwoners en werd een verenigingsmonitor gehouden. Aan de hand van de zo verkregen input zijn vier beleidsthema's met daarbij behorende uitgangspunten vastgesteld. De beleidsnota hebben wij langs deze thema's en uitgangspunten opgebouwd (deze uitgangspunten vindt u samengevat in bijlage 4).

Al genomen besluiten

Toewerkend naar ons sport- en beweegbeleid zijn in 2019 al verschillende onderwerpen uitgewerkt en vastgesteld die van invloed zijn op dat beleid. Dit zijn:

Beweegteam Waadhoeke:
Buurtsportcoaches zien wij als een belangrijke impuls voor de uitvoering van ons beleid. Daarom is al besloten om per 1 januari 2020 de formatie voor buurtsportcoaches uit te breiden naar 8,3 FTE. We zetten de coaches o.a. in voor sportieve en gezonde scholen, positieve gezondheid en vitale sportverenigingen. Hiermee spelen we in op trends en ontwikkelingen in sportstimulering.

Beleidsharmonisatie:
De fusiegemeenten hadden uiteenlopende subsidie- en huurregelingen. Deze hebben we geharmoniseerd: per 1 januari 2020 zijn de verschillende oude subsidieregelingen en huurtarieven voor verenigingen (exploitatie, beheer en onderhoud van de accommodaties) vervangen door één nieuwe regeling voor Waadhoeke.

Lerend beleid

Het sport- en beweegbeleid is lerend beleid en daarom 'nooit af'. We passen het beleid aan op de ontwikkeling van de sportbehoefte en voeren kwaliteitsverbeteringen door. Waar nodig worden acties jaarlijks bijgesteld om te kunnen inspelen op trends en ontwikkelingen en om de maatschappelijke doelen die we ons stellen te bereiken. Daarom gaan we werken met een jaarlijks uitvoeringsplan dat in elk geval de acties van het Beweegteam Waadhoeke omvat.

1.4 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt de strategie van het sport- en beweegbeleid uiteen gezet. Vanuit de hoofddoelstelling zijn per thema subdoelstellingen geformuleerd. Daarbij worden ook de rollen van de gemeente beschreven en de relatie met andere beleidsterreinen. In hoofdstuk 3 wordt per thema de speerpunten beschreven. Daaraan zijn acties gekoppeld die we de komende jaren gaan uitvoeren. In hoofdstuk 4 wordt de inzet van financiële middelen uiteen gezet. Het hoofdstuk bevat een overzicht van de huidige begrotingsmiddelen en een overzicht van wensen die voortkomen uit deze nota waarover nog een besluit genomen moet worden. Tot slot wordt in hoofdstuk 5 ingegaan op de monitoring van resultaten en de evaluatie van het beleid.

2. Strategie

2.1 Doelstelling

We willen een gemeente zijn waarin sport toegankelijk is voor iedereen, een groot deel van de inwoners daadwerkelijk aan sport doet en waarin we in samenwerking tussen gemeente, sporters, verenigingen en maatschappelijke organisaties voortdurend in beweging zijn om nieuwe inzichten en innovaties in onze sportinfrastructuur te verwerken. Onze hoofddoelstelling is als volgt:

Brede sportbeoefening om zoveel mogelijk inwoners in beweging te krijgen en te houden. Sportvoorzieningen zijn betaalbaar, toekomstbestendig en bereikbaar, én sluiten aan bij de sport- en beweegbehoefte van onze inwoners, zodat inwoners actief en fijn leven in vitale dorpen en wijken.

De overtuiging dat sporten en bewegen bijdragen aan een beter leven, vormt de kern van deze hoofddoelstelling. De hoofddoelstelling hebben we per thema vertaald naar subdoelstellingen. Deze (4) subdoelstellingen hebben onderling een grote mate van afhankelijkheid en versterken elkaar.

Thema Sportstimulering	Thema Vitale verenigingen	Thema Sportaccommodaties	Thema Beweegvriendelijke omgeving
Waadhoekers zijn actief	Vitale verenigingen pakken een maatschappelijke rol	Sportvoorzieningen op orde	De openbare ruimte is beweegvriendelijk
Subdoelstellingen			
1. Door sport en bewegen staan nog meer inwoners gezonder, prettiger en actiever in het leven	2. Meer sportverenigingen omarmen hun maatschappelijke rol en spelen in op flexibiliteit, modernisering en vernieuwing van hun aanbod	3. Alle sportvoorzieningen zijn betaalbaar, kwalitatief van hoog niveau, duurzaam en optimaal bezet	4. Elke kern heeft een omgeving die uitnodigt om te sporten, te spelen of te bewegen

2.2 De rollen van de gemeente

Om de doelstellingen te kunnen bereiken neemt de gemeente de komende jaren diverse rollen op zich:

- Faciliteren: om alle inwoners de gelegenheid te geven om te sporten en/of bewegen draagt de gemeente bij aan voldoende, kwalitatief goede, duurzame en toegankelijke sportaccommodaties en een sportieve buitenruimte.
- Ondersteunen: inwoners die zelf (nog) niet in de gelegenheid zijn om te gaan sporten/bewegen of die door barrières geen aansluiting vinden bij de sport, worden door de gemeente ondersteund bij toeleiding naar sportaanbod. Sportverenigingen hebben een belangrijke rol binnen de gemeente. De gemeente waardeert de inzet van sportverenigingen zeer en ondersteunt hen daarom door middel van kennisdeling en informatievoorziening.
- Stimuleren: de gemeente wil stimuleren dat (sport)aanbieders zich bewust zijn van hun maatschappelijke rol en meer sport-/beweegaanbod gaan aanbieden aan inwoners die zelf (nog) niet in de gelegenheid zijn om te gaan sporten/bewegen of door barrières geen aansluiting vinden bij de sport.
- Verbinden: de expertise en kennis, aanwezig bij onze sportaanbieders, (sport)organisaties en de gemeente, is groot en veelzijdig. Het maken van goede verbindingen zorgt voor kennisdeling, met als doel het kwaliteitsniveau van de sport binnen de gemeente te verhogen.
- Inspireren: inspirerende voorbeelden bieden hoop en toekomst. De gemeente wil inspirerende voorbeelden gebruiken om meer inwoners te enthousiasmeren en stimuleren om te gaan sporten/bewegen.

2.3 Relatie met andere beleidsterreinen en visie van de gemeente

Een integrale aanpak en afstemming met gerelateerde beleidsterreinen is van groot belang. Veel beleidsterreinen zijn volop in ontwikkeling. Bij het opstellen van dit sport- en beweegbeleid is waar nodig verbinding gelegd met aangrenzende beleidsvelden. Speerpunten en acties uit dit beleid worden waar nodig betrokken bij beleid op andere terreinen. De volgende beleidsterreinen zijn annex met dit sport- en beweegbeleid:

- Gezondheidsbeleid	vastgesteld in 2018
- Armoedebeleid	vastgesteld in 2019
- Onderwijsvisie- huisvesting	vaststelling voorjaar 2020
- Transformatie sociaal domein (inclusie agenda)	vaststelling voorjaar 2020
- Woonvisie	vaststelling voorjaar 2020
- Duurzaamheidsagenda	vaststelling 2020
- Aanpak biodiversiteit	vaststelling april 2020
- Omgevingsvisie	vaststelling najaar 2020
- Nota toerisme en recreatie	vaststelling voorjaar 2020
- Cultuurbeleid	vaststelling 2020

Daarnaast sluit deze nota aan bij het 'ontwikkelperspectief Waadhoeke 2018-2028' dat bestaat uit vier ontwikkellijnen. Het sport- en beweegbeleid heeft raakvlakken met meerdere ontwikkellijnen, maar sluit vooral aan bij de ontwikkellijn 'Fijn leven – vitale en veerkrachtige dorpen en wijken'.
Onderstaande aspecten uit het 'ontwikkelperspectief Waadhoeke 2018-2028' komen terug in ons beleid:

- Waadhoeke vindt het van groot belang dat onze wijken en dorpen zoveel mogelijk betrokken zijn bij het maken van keuzes over de leefbaarheid in dorpen en wijken.
- Inzetten op preventie gericht op de sterk stijgende groep ouderen.

3. Thema's en speerpunten

3.1 Sportstimulering

De aandacht voor sportstimulering is de afgelopen jaren toegenomen. Waadhoeke wil dat inwoners actief meedoen aan sport en voldoende bewegen om gezond en vitaal in het leven te staan. Onder sportstimulering verstaan we alle maatregelen waarmee we mensen aansporen en prikkelen om te sporten en bewegen. Sportstimulering is in eerste instantie gericht op het verhogen van de sportdeelname, maar minstens zo belangrijk is het behalen van gezondheidswinst. Sportstimulering zorgt er ook voor dat het sportkapitaal in Waadhoeke – verenigingen, aanbod en accommodaties – beter rendeert.

Beweegteam Waadhoeke

Waadhoeke beschikt vanaf de start in 2018 over een beweegteam met buurtsportcoaches. Het beweegteam speelt een cruciale rol bij het sportstimuleringsbeleid. Ze verzorgen het bewegingsonderwijs op basisscholen en zetten sport- en beweegprogramma's in om sporten en bewegen te stimuleren. Het beweegteam is inmiddels behoorlijk bekend onder inwoners. De komende jaren gaan we de inzet van het beweegteam verder uitbouwen en het positieve imago benutten om meer mensen in beweging te krijgen.

Jeugd

De jeugd is motorisch minder vaardig dan 10 jaar geleden, speelt minder buiten en 13% van de jeugd in Waadhoeke heeft overgewicht. Daarom is het belangrijk dat er binnen het sport- en beweegbeleid voortdurend aandacht is voor jeugd. Op jeugd richten is ook het meest effectief, omdat bij hen de opbouw van een actieve leefstijl het goedkoopst en makkelijkst is.
Ons doel is dat meer jeugd voldoet aan de beweegnorm en dat de motorische vaardigheden toenemen.
We richten ons vooral op jeugd van 0-12 jaar. De scholen zijn de belangrijkste 'vindplaats' om deze doelgroep te bereiken.

Kwetsbare doelgroepen

Het beweegteam werkt samen met de gebiedsteams en andere betrokken organisaties om sport- en beweegaanbod te creëren voor kwetsbare doelgroepen. We richten ons met name op de volgende doelgroepen:

- groeiende groep ouderen – inzetten op preventie
- inwoners met overgewicht – meer bewegen & gezonde voeding
- armoede – financiële belemmeringen om niet te gaan sporten wegnemen.
- mensen met een beperking – nieuw aanbod

Het beweegteam initieert en zorgt voor verbinding tussen inwoner, hulpverlener en sportaanbieder.
Met ingang van 2020 worden hiervoor extra buurtsportcoaches ingezet.

Speerpunt 1:

Waadhoeke zorgt samen met haar partners dat jeugd plezier heeft in sport en bewegen als goede basis voor de toekomst.

Plezier in sport en bewegen op jonge leeftijd is medebepalend voor de sportdeelname op latere leeftijd. Daarom zetten we in op jong leren bewegen als basis voor de toekomst (bewegingsonderwijs) en zorgen we samen met partners voor een sport- en beweegaanbod dat aansluit bij de behoefte van kinderen.

1. Kwaliteit bewegingsonderwijs versterken

Alle basisschoolleerlingen krijgen vanaf 2020 wekelijks bewegingsonderwijs van een gediplomeerde vakleerkracht (buurtsportcoach onderwijs). Op dit moment is dat één keer in de twee weken. We bereiken hiermee wekelijks circa 3.500 kinderen op 33 van de 35 basisscholen[2]. De buurtsportcoach onderwijs stimuleert, inspireert en motiveert de leerlingen tijdens de bewegingslessen. Het niveau van de les ligt veel hoger dan een docent die daar niet in is gespecialiseerd. De docenten en schoolbesturen zijn groot voorstander van de inzet van de buurtsportcoach onderwijs. Daarom zorgt het onderwijs ook voor een aanzienlijk deel van de cofinanciering.
In relatie tot het bewegingsonderwijs worden de volgende acties uitgevoerd:

- Motorische vaardigheden monitoren: het beweegteam zet de 'MQ Scan' in om de motorische vaardigheden van alle leerlingen te monitoren. De MQ Scan maakt inzichtelijk hoe de motoriek van het kind ontwikkelt. Hierdoor kan er gerichter ingezet worden om bepaalde motorische aspecten te verbeteren.
- Stimuleren van Fryske Sporten: met het project 'Fryske Sporten Yn Dyn Klasse' wordt extra aandacht besteed aan kaatsen, Fierljeppen en Frysk Damjen. Kinderen kunnen op verschillende manieren ontdekken dat Fryske sporten leuk & hip zijn: lear, doch en belibje.
- Sportverenigingen (2019 – 23 verenigingen) verzorgen kennismakingslessen op school. Het beweegteam continueert dit project, omdat leerlingen hierdoor in aanraking komen met het (lokale) sportaanbod. Dit levert de sportvereniging vaak nieuwe leden op.

2. Naschools sport- en beweegaanbod op en rondom school

Steeds meer scholen hebben de ambitie om een Integraal Kindcentrum (IKC) te worden met aanbod van 7.00 tot 19.00 uur. We zien een kans om sport- en beweegaanbod te integreren in het naschoolse aanbod. We benutten hiermee het IKC als belangrijke 'vindplaats' en betrekken de sportaanbieders om hun activiteiten onder de aandacht te brengen. De scholen zien ook de meerwaarde in van deze (toekomstige) samenwerking.
Wat gaan we doen:

- Naschools aanbod creëren in samenwerking met het IKC en sportaanbieder: Het beweegteam gaat in samenwerking met verenigingen, kinderopvang en scholen (IKC) experimenteren met structureel naschools sport- en beweegaanbod op 8 IKC scholen in de gemeente. De inrichting van het schoolplein en de nabijheid van een sportpark zijn daarbij belangrijke elementen.

[2] Basisschool 'De Tarissing' en 'It Bynt' nemen niet deel aan het project.

3. Bereik 'Jeugdfonds Sport' verhogen

De gemeente is aangesloten bij het Jeugdfonds Sport Fryslân. Dit fonds maakt het mogelijk voor kinderen wiens ouders het niet kunnen betalen, toch lid te worden van een sportvereniging. In 2018 zijn er 250 kinderen die hiervan gebruik maakten. Daarnaast hebben 88 kinderen er gebruik van gemaakt voor hun zwemdiploma A. In totaal wordt 25% van de doelgroep bereikt. We willen het bereik van het Jeugdfonds Sport met 20% verhogen door extra promotie via de buurtsportcoaches en het gebiedsteam. Daarnaast wordt in samenwerking met de Dienst Sozawe gekeken of de deelnameleeftijd verbreed kan worden van 4-18 jaar naar 2-23 jaar.

4. Specifieke inzet voor kinderen met overgewicht onderzoeken

Overgewicht onder jongeren is een probleem. Gezonde voeding en een actief leven helpt om overgewicht te voorkomen en te bestrijden. We sluiten waar mogelijk aan bij het Fries Preventieakkoord[3]. We gaan deelnemen aan de volgende projecten:

- Waadhoeke Jongeren Op Gezond Gewicht (JOGG): de landelijke JOGG regeling is een integrale aanpak om ervoor te zorgen dat gezond eten, sporten en genoeg bewegen de normaalste zaak van de wereld wordt voor jongeren.
- Ketenaanpak Overgewicht Kinderen: dit is een nieuwe (landelijke) ketenaanpak, waarbij de betrokken professionals behalve naar leefstijl ook nadrukkelijk kijken naar de omstandigheden waarin kind en gezin verkeren. Volgend jaar starten 35 gemeenten met de aanpak. We onderzoeken of we deze ketenaanpak ook lokaal kunnen gaan invoeren. Het beweegteam kan hierbij aansluiten met specifiek aanbod of door verbinding te leggen met bestaand aanbod.

5. Vernieuwend sport- en beweegaanbod voor jeugd stimuleren

We gaan sport- en beweegaanbieders stimuleren om met nieuw sport- en beweegaanbod in te spelen op de behoefte van kinderen. We ondersteunen verenigingen en andere sportaanbieders bij het opzetten van nieuwe activiteiten binnen hun huidige aanbod. Een voorbeeld hiervan is het 'Nijntje Beweegdiploma' voor kleuters. De aanbieders komen in aanmerking voor een incidentele subsidie om dergelijke activiteiten op te kunnen starten.

6. Meerwaarde van sportevenementen jeugd verzilveren

- Side-events: we sluiten aan bij (grote) breedtesport evenementen door het organiseren van laagdrempelige side-events op scholen, pleinen en binnen- en buitensportaccommodaties. Een voorbeeld hiervan is om tijdens gymlessen aandacht te besteden aan sporten zoals 'Wallball' of kaatsen. Dit kan als voorbereiding dienen voor bijvoorbeeld een schooltoernooi of de kaatsweek, met als doel dat men deelneemt aan een toernooi voor scholieren. Hierin zal worden samengewerkt met verschillende organisatoren van evenementen.
- Schoolsportdagen: in 2019 is voor het eerst in samenwerking met onderwijs en verenigingen een schoolsportdag georganiseerd voor alle scholen in Waadhoeke. In totaal deden er 30 scholen en 2000 leerlingen mee.

[3] In navolging van het Nationaal Preventieakkoord, dat inzet op vermindering van overmatig alcoholgebruik, roken en overgewicht, worden er nu stappen gezet om gezamenlijk te komen tot een Fries preventieakkoord.

Speerpunt 2:

Waadhoeke zorgt samen met haar partners voor structureel sport- en beweegaanbod voor inwoners voor wie het geen vanzelfsprekendheid is om te sporten en bewegen.

We vinden dat iedereen moet kunnen meedoen aan sport en bewegen. Daarom helpen we inwoners die een steuntje in de rug nodig hebben. Dit doen de buursportcoaches door:

- het creëren van structureel aanbod voor kwetsbare doelgroepen;
- het inzetten van sportsimuleringsprogramma's;
- een koppeling te maken tussen (kwetsbare) inwoner, gebiedsteam en sportaanbieder.

7. Nieuw sport- en beweegaanbod voor mensen met een beperking

Naar schatting heeft 10% van de mensen in de leeftijd van 12 tot 65 jaar een lichamelijke of verstandelijke beperking. In Friesland zijn dit ongeveer 35.000 mensen en in Waadhoeke 1.450.[4] Sporten is gezond en geeft mogelijkheden voor meer sociale contacten. Dat geldt misschien nog wel extra voor mensen met een beperking. Uit onderzoek blijkt echter dat zij minder sporten en bewegen dan mensen zonder een beperking. We gaan daarom het volgende doen:

- We realiseren meer samenwerking om aanbod - 14 sporten in Waadhoeke[5] - en de behoefte van mensen met een beperking beter op elkaar af te stemmen. Hierbij sluiten we aan bij het Fries Plan gehandicaptensport waarbij binnen een regio[6] samen met de buurtsportcoaches en sportaanbieder wordt bekeken hoe het aanbod beter te benutten. Daarbij ondersteunen we sportaanbieders ook bij fondsenwerving.

8. Interventie 'Sociaal Vitaal' voor preventie ouderen

Sociaal Vitaal is een erkende interventie voor zelfstandig wonende ouderen in de leeftijd van 60-85 jaar die onvoldoende lichamelijk actief zijn, eenzaam zijn en weinig veerkracht hebben om te kunnen omgaan met veroudering. Het doel van het programma is om 'gezond ouder' te worden door het bevorderen van de fysieke conditie, het ontwikkelen van veerkracht en vaardigheden om sociale contacten te kunnen leggen.

- Het project Sociaal Vitaal start begin 2020 in een wijk of dorp. Als de resultaten goed zijn willen we deze interventie ook in andere wijken of dorpen toepassen.

[4] Kenniscentrum Sport. (2019). Gemeentelijk sportbeleid voor mensen met een beperking: infographic.
[5] www.unieksporten.nl
[6] Friesland is voor deze aanpak opgedeeld in 4 regio's waarbinnen wordt samengewerkt op het gebied sport- en beweegaanbod voor mensen met een beperking.

9. Volwassenenfonds Sport & Cultuur

In Waadhoeke zijn er 1350 minimahuishoudens. Bij deze groep volwassenen kan de financiële situatie een drempel zijn om niet te sporten. Om deze drempel weg te nemen sluiten we aan bij het Volwassenenfonds Sport & Cultuur. In het najaar van 2019 startte Sportkracht12[7] met de uitrol van dit nieuwe initiatief. De doelgroep van het Volwassenenfonds Sport & Cultuur is inwoners van 18 jaar en ouder met een laag besteedbaar inkomen. We leggen hierbij de nadruk op ouderen, mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt, mensen met een beperking en statushouders.

- In 2020 starten we in Waadhoeke met het Volwassenfonds Sport als pilot en maken hier budget voor vrij.

10. Beweegteam sluit aan bij (integrale) wijkgerichte aanpak

Het beweegteam intensiveert de samenwerking met het gebiedsteam binnen de 'Sociale inclusie agenda'. We zetten in op preventie door middel van sport en bewegen, om daarmee bij te dragen aan de transformatie in het sociaal domein. Dit kan kostenbesparingen opleveren door het beperken van de instroom in duurdere zorg. Wat gaan we doen?

- Sportstimuleringsprojecten op wijk, dorp of gemeenteniveau: deze projecten richten zich op een behoefte / probleem die samen met het gebiedsteam wordt vastgesteld. Er komt een analyse op dorps- en wijkniveau van de kenmerken van de bevolking, zodat hier gericht op kan worden ingezet. Deze projecten dienen als 'Proeftuin'. Vooraf wordt bepaald welke (maatschappelijke) doelen we willen behalen en hoe we deze meten. Op deze wijze willen we de effectiviteit en doelmatigheid van het 'lerend beleid' verhogen.
- Makelaarsfunctie buursportcoach: het gebiedsteam verwijst via buursportcoach door naar sport- en beweegaanbod in de gemeente. De buursportcoach is bekend met het aanbod en benut zijn netwerk.

Voorbeeld

'Mei Inoar Aktyf' is een interventie om langdurig werkzoekenden te activeren door middel van sport en bewegen. Voor deze mensen is dit een eerste stap om vanuit een sociaal isolement weer deel te nemen aan georganiseerde activiteiten en sociale contacten 'buiten de deur' op te doen.

Ook voor mensen met een (tijdelijke) afstand tot de arbeidsmarkt kan sport een positieve invloed hebben. Via de inzet van sport en met de juiste begeleiding kunnen mensen nuttige vaardigheden ontwikkelen als discipline, samenwerken en zelfvertrouwen. Sportaanbieders, sportverenigingen en de buurtsportcoaches kunnen hier een rol in spelen. Sporten kan in alle gevallen een eerste stap zijn op de ladder naar meer participatie. Een activiteit met bewegen of sporten geeft houvast en structuur en dat maakt de ontmoeting met anderen gemakkelijker.

[7] Samenwerkingsverband van de 12 provinciale sportorganisaties, waaronder Sport Fryslân

3.2 Vitale Verenigingen

De sportverenigingen in Waadhoeke zijn voor een groot deel verantwoordelijk voor het sport- en beweegaanbod in de gemeente. De sportverenigingen zijn daarom van cruciaal belang voor succesvol sportbeleid.

In Waadhoeke zijn circa 110 verenigingen actief die wekelijks trainingen en wedstrijden organiseren. Bij een sportvereniging zijn naast sporters ook veel vrijwilligers betrokken, en er zijn de toeschouwers en belangstellenden die een bezoek brengen aan wedstrijden. Sportverenigingen zorgen hierdoor voor binding en sociale samenhang en dragen zo bij aan de leefbaarheid in dorpen en wijken.

De sportverenigingen in Waadhoeke zijn sterk op dorpsniveau georiënteerd. Dit zorgt voor een hoge mate van betrokkenheid, maar de verenigingen zijn vaak klein en dus kwetsbaar als het ledenaantal of het vrijwilligersbestand afneemt. Verschillende buiten- en binnensportverenigingen hebben hiermee te maken door demografische ontwikkelingen (vergrijzing en ontgroening), maar ook doordat jongeren niet meer vanzelfsprekend kiezen voor één van de klassieke sporten dichtbij. Er is veel concurrentie. Ook de individualisering leidt er toe dat het aantal vrijwilligers bij verenigingen terug loopt. Dit is vooral merkbaar bij vervulling van structurele functies binnen een vereniging: bestuursfuncties zijn soms lastig in te vullen. Dit heeft een negatief effect op de kwaliteit en continuïteit van het bestuur.
De grootste knelpunten voor verenigingen in Waadhoeke zijn:

- Ledenbehoud,- werving
- Vrijwilligers, trainers, bestuursleden
- Beheer en onderhoud accommodatie (verduurzamen)

Er is behoefte aan ondersteuning op de volgende terreinen:

- Ledenwerving
- Beheer en onderhoud accommodatie (verduurzamen)
- Subsidieverwerving bij fondsen e.d.
- Werving/selectie vrijwilligers
- Samenwerking met scholen

We gaan de verenigingen intensiever ondersteunen door de inzet van een ‘buurtsportcoach verenigingsondersteuning’ per 2020. Vitale sportverenigingen helpen ons immers om doelstellingen te behalen op het gebied van gezondheid, welzijn en leefbaarheid. De ‘buurtsportcoach verenigingsondersteuning’ helpt verenigingen ook bij hun maatschappelijke rol en het inspelen op trends en ontwikkelingen.

Voorbeeld

Vitale verenigingen zijn op de toekomst en omgeving gerichte verenigingen met een doorlopend activiteitenaanbod, die bijdragen aan het welzijn en de participatie van de bevolking in een wijk, dorp of stad en van de leden van de vereniging. De vitale vereniging richt zich – naast de (potentiële) leden – uitdrukkelijk ook op de niet-leden. De vitale vereniging ziet haar vereniging niet alleen als doel, maar nadrukkelijk als middel om andere (maatschappelijke) doelen te realiseren.

Handbalvereniging HV Jupiter is hiervan een mooi voorbeeld. Naast hun eigen leden zet HV Jupiter zich in om actief andere doelgroepen te bereiken door Walking Handball te introduceren. Dit is een variant van handbal waarbij de spelers niet hoeven, zelfs niet mogen rennen of springen. Tijdens het spelen is er geen lichaamscontact en wordt er gespeeld met een aangepaste handbal op een aangepast veld. Deze vorm van handbal is uitermate geschikt voor mensen die op latere leeftijd op een gezonde manier en zonder blessuregevaar willen blijven bewegen.

Speerpunt 3:

Vitale sportverenigingen pakken een maatschappelijke rol

Sportverenigingen omarmen hun maatschappelijke rol en spelen in op flexibiliteit, modernisering en vernieuwing van hun aanbod, aansluitend bij de veranderende wensen en behoeften van Waadhoekers. Wij gaan de verenigingen daarbij helpen.

11. Verenigingen vraaggericht ondersteunen

De meeste sportverenigingen hebben hun eigen visie en aanpak om vitaal te blijven. Het is ook hun eigen verantwoordelijkheid om toekomstbestendig te zijn en in te spelen op de trends en ontwikkelingen.

- De buursportcoach verenigingsondersteuning gaat vraaggerichte ondersteuning bieden. Dit kan o.a. zijn op het gebied van vrijwilligersbeleid, bestuurskracht, nieuw aanbod, financiën en fondsenwerving.
- Om de behoefte in beeld te krijgen gaat de buursportcoach in 2020 met alle sportverenigingen in gesprek. We bieden passende ondersteuningstrajecten aan en blijven verenigingen risico gestuurd monitoren om zo vroegtijdig ondersteuning te kunnen bieden.

12. Samenwerking sportverenigingen versterken

Sportverenigingen kunnen veel van elkaar leren. Sommige verenigingen zijn bijvoorbeeld bedreven in het werven van fondsen, waar anderen weer beter zijn in het binden van leden en vrijwilligers. Naast kennisdeling kunnen verenigingen ook intensiever gaan samenwerken door bijvoorbeeld gezamenlijk aanbod aan te bieden of inzet van vrijwilliger, materieel en/of gebouwen te delen. Het beweegteam gaat onder andere:

- Bovenlokale bijeenkomsten organiseren voor sportverenigingen om kennis te delen en specifieke thema's te bespreken.
- Samenwerking stimuleren en ondersteunen.
  Samenwerking tussen sportverenigingen kan helpen om vitaal te blijven. Deze samenwerking kan zeer divers zijn. Van gezamenlijk gebruik van materiaal tot het fuseren van twee verenigingen. Door een Omni-vereniging (één vereniging, meerdere sporten) kan ook efficiencywinst worden behaald.

Voorbeeld

In Tzummarum organiseert de Beweeg/Sport/Spel- commissie in samenwerking met het beweegteam sportstimuleringsprojecten voor diverse doelgroepen, om daarna over te dragen aan een vereniging. Het kan ook andersom: een vereniging heeft bijvoorbeeld een hulpvraag en vraagt de BSS-commissie om hulp. Door middel van deze ondersteuning willen we huidige verenigingen versterken. Een samenwerking tussen de sportverenigingen, de school, de BSS-commissie en het beweegteam van de gemeente Waadhoeke. Een win-win situatie! Een voorbeeld hiervan is bootcamp (deelname 30 personen), dit wordt aangeboden onder de vlag van gymnastiekverenging TONIDO.

13. Vrijwilligerscentrale De Skûle Welzijn beter benutten voor sportverenigingen

De vrijwilligerscentrale van De Skûle Welzijn is hét aanspreekpunt in Waadhoeke voor het ondersteunen, versterken en vernieuwen van vrijwilligerswerk. Binnen de sportverenigingen en bij het organiseren van sportevenementen of toernooien zijn er vaak ook vrijwilligers nodig. Wat gaan we doen:

- Vanuit deze behoefte van de verenigingen meer aansluiting zoeken bij de vrijwilligerscentrale van De Skûle Welzijn, om zo vraag en aanbod beter te koppelen.

14. Sportverenigingen helpen innoveren

De buurtsportcoach verenigingsondersteuning helpt verenigingen innoveren door:

- Het stimuleren om nieuw sportaanbod te creëren voor nieuwe doelgroepen. Voor onder andere de groeiende groep ouderen of kwetsbare doelgroepen. Er is al een aantal verenigingen gestart met nieuw sport- en beweegaanbod voor de oudere doelgroep: 'Walking Football' en 'Walking Handball'. Dit zijn waardevolle initiatieven die we steunen.
- Flexibele abonnementen. Flexibiliteit in sportabonnementen en een lidmaatschap voor verschillende sporten zijn in trek. Dit is ook een kans waarin verenigingen kunnen voorzien.
- Meer sportverenigingen omarmen hun maatschappelijke rol. Dit zijn verenigingen die verder kijken dan alleen sport. Ze kijken ook wat ze op het gebied van welzijn en gezondheid voor diverse doelgroepen kunnen betekenen. Een buitensportvereniging kan bijvoorbeeld de 'Open club gedachte' toepassen door zijn clubgebouw / sportpark open te stellen voor individuele sporters of groepen die na bijvoorbeeld een wandeling nog gebruik maken van de kantine.

Voorbeeld

Walking Football is vernieuwd sportaanbod voor ouderen die (weer) willen voetballen. De afgelopen jaren heeft het beweegteam dit op twee locatie's opgestart (Menaam/Dronrijp en Deinum). Vanuit het beweegteam heeft het opzetten van het Walking Football twee doelen: meer mensen in beweging krijgen en sportverenigingen ondersteunen door te kijken hoe ze nieuwe leden kunnen krijgen.

15. Jaarlijks een Waadhoeke Sportgala

Om de breedtesport te stimuleren organiseren we jaarlijks een Waadhoeke sportgala. Tijdens dit gala worden de talenten en sporters met goede prestaties in het zonnetje gezet. Het genereert positieve publiciteit voor sport, sporters en sportverenigingen. Zij zijn mogelijk voorbeelden voor toekomstige sporters en ambassadeurs voor sport en bewegen in de gemeente.

Speerpunt 4:

Verenigingen met een positieve sportcultuur en aandacht voor gezondheid

Sportverenigingen met aandacht voor een positieve sportcultuur. Dit is één van de doelen van het Nationale Sportakkoord. Sporten moet leuk en veilig zijn.

Voor kinderen die sporten moet het welzijn van het kind belangrijker zijn dan winnen en ouders en verzorgers langs de lijn zijn positieve supporters. We stimuleren kinderen om actief te zijn en daar past roken niet bij. De landelijke campagne Rookvrije generatie wil dat kinderen rookvrij opgroeien. Dit sluit ook aan bij het landelijk preventieakkoord (2018). Daarnaast is een van de doelstellingen binnen dit akkoord dat sportverenigingen aan de slag gaan met een gezonder aanbod in hun kantine te realiseren.

16. Rookvrije sportvoorzieningen

Alle gemeentelijke sportvoorzieningen worden rookvrij en we stimuleren buitensportverenigingen om hier ook aan deel te nemen. Sportverenigingen kunnen dit zo nodig gefaseerd invoeren. Voorop staat dan dat in het zicht of in de nabijheid van kinderen niet wordt gerookt. Een sportvereniging heeft een voorbeeldfunctie en het hoort niet dat kinderen daar in aanraking komen met roken.

17. Een AED op, of nabij elke sportvoorziening

Waar mensen samenkomen om te sporten moet een AED binnen 6 minuten beschikbaar zijn. In de nota 'Gezondheidsbevordering in Waadhoeke 2018-2021' zijn maatregelen opgenomen om tot een dekkend reanimatienetwerk te komen. Bij de sportvoorziening moet bekend zijn waar de dichtstbij zijnde AED hangt, zodat deze tijdig kan worden ingezet.

18. Gezonde kantines op de sportvereniging (en op school)

We stimuleren het onderwijs en sportverenigingen om aan de slag te gaan met het GGD-project Gezonde School en de Gezonde Sportkantine. De buurtsportcoach heeft hierin een ondersteunende en stimulerende rol.

19. Positieve sportcultuur stimuleren

Sporten moet leuk , veilig, eerlijk en zorgeloos zijn. Daar moeten we met elkaar voor zorgen. Een proactieve en stimulerende aanpak werkt hierin het beste, met een focus op de sleutelfiguren die op lokaal niveau de cultuur bepalen. Wat gaan we daarvoor doen:

- Sportbestuurders kunnen gebruik maken van coaching om een positieve sportcultuur op hun club te realiseren.
- We gaan investeren in het verbeteren van pedagogische kennis van trainers en begeleiders van jeugdige sporters.
- Sportverenigingen kunnen ondersteuning krijgen voor het opzetten van integriteitbeleid. Het gaat om het voorkomen van ongewenst gedrag op en rond de club. De verklaring omtrent gedrag blijft gratis beschikbaar voor vrijwilligers in de sport.

3.3 Sportaccommodaties

Waadhoekers hebben ruimte nodig om te kunnen sporten en bewegen. Steeds meer mensen doen dit in de openbare ruimte. Ook de binnen- en buitensportaccommodaties blijven een belangrijke plek waar mensen samen komen als sporter, vrijwilliger of toeschouwer. Dit thema focust met name op de buitensportvoorzieningen en gemeentelijke binnensportaccommodaties. Ook is er aandacht voor de zwembaden in Waadhoeke.

Buitensport

In Waadhoeke zijn veel buitensportvoorzieningen. Kaatsen, voetbal en tennis zijn de meest voorkomende buitensporten. De kleedkamers en het clubgebouw zijn eigendom van de verenigingen. De gemeente faciliteert de buitensportverenigingen (met name kaatsen en voetbal) met het beheer en onderhoud van de sportvelden.

Binnensport

De gemeente exploiteert 10 gymzalen en één sporthal. De overige binnensportaccommodaties zijn geen gemeentelijk eigendom of worden commercieel geëxploiteerd. De gymzalen en sporthallen worden met name gebruikt voor het bewegingsonderwijs en voor een aantal indoorsporten. Het is een gemeentelijke taak om het bewegingsonderwijs te faciliteren. Daarom maken de gymzalen primair onderdeel uit van het gemeentelijke onderwijshuisvestingbeleid.

Zwembaden in Waadhoeke

Er zijn drie openbare zwembaden in de gemeente, waarvan één openluchtzwembad. Daarnaast is er nog een kleinschalig commercieel zwembad in Franeker. De twee overdekte openbare zwembaden bieden zwemlessen aan, het kleinschalige zwembad in Franeker doet dit eveneens. De overdekte openbare zwembaden worden gebruikt door zwemverenigingen (Franeker, wedstrijden en trainingen), voor individueel sporten (banenzwemmen) en recreatief zwemmen. Recreatief zwemmen is vooral voor het plezier, maar draagt ook bij aan het onderhouden van zwemvaardigheid. De zwembaden trekken evenveel ouderen als jongeren en het openluchtzwembad trekt meer jeugd en jongeren.

Ontwikkelingen

De volgende ontwikkelingen zijn van invloed op het gebruik van sportaccommodaties en de investeringen die in de toekomst noodzakelijk zijn:

- Kinderen zijn de belangrijkste gebruikers van sportaccommodaties. Dit komt doordat ze meer georganiseerd sporten dan volwassenen en overdag de gymzalen gebruiken voor het bewegingsonderwijs. De ontgroening en de afname van het georganiseerde sporten betekenen een lagere bezettingsgraad van de accommodaties. Tegelijk ontstaat er letterlijk ruimte voor de groeiende groep ouderen.
- Het verduurzamen van de sportaccommodaties is een ontwikkeling waarin we de komende jaren samen met de verenigingen stappen gaan zetten. Onze ambitie is dat de gemeentelijke binnensportaccommodaties in 2025 energielabel A hebben en energieneutraal zijn in 2040. Een aanzienlijk deel van de gymzalen en sporthallen is niet duurzaam gebouwd en daken worden nog amper benut voor zonnecollectoren.

Sportaccommodaties moeten in orde zijn en voldoen aan de huidige en toekomstige vraag. Een (vitale vereniging) kan niet zonder een vitale sportaccommodatie. Daarom willen we bereiken dat sportvoorzieningen betaalbaar zijn, kwalitatief van hoog niveau, duurzaam en optimaal bezet.

- In 2020 maken we een uitvoeringsnotitie sportaccommodaties waarin de richtinggevende beleidsvoornemens uit deze notitie en ander nieuw beleid (zoals de duurzaamheidsagenda) samenkomen. Om de prioritering van maatregelen op het gebied van sportaccommodaties te bepalen is er meer onderzoek nodig. Op basis van deze onderzoeken wordt er een meerjarige aanpak bepaald, omdat het bij sportaccommodaties vaak om forse investeringen gaat.

Speerpunt 5:

Samen met de sportverenigingen zorgt Waadhoeke voor toekomstgerichte, kwalitatief goede en duurzame buitensportaccommodaties die aansluiten bij de veranderende behoefte. Krimp grijpen we aan om de sportparken multifunctioneel te maken.

De sportparken worden optimaal gebruikt en zijn, afhankelijk van ligging, behoefte en vraag, multifunctioneel. In dorpen of wijken zien ook sportverenigingen de meerwaarde van het samenwerken in een accommodatie die meerdere functies biedt. Een grotere en bredere groep zal dan vaker gebruik maken van het sportpark waardoor deze optimaler wordt gebruikt. Dit is een goede ontwikkeling die de sociale samenhang in de wijk of het dorp verbetert en de sportdeelname verhoogt.

Herinrichting buitensportparken

We zien dat sportverenigingen steeds meer gaan samenwerken. Voetbalverenigingen doen dit o.a. door een samengestelde jeugdafdeling (SJO) op te richten en kaatsverenigingen trainen vaak samen om de kwaliteit van de trainingen hoog te houden. Op dorpsniveau werken verschillende sportverenigingen soms ook samen in het sportpark.

- Bij de herinrichting van buitensportvoorzieningen hanteren we als uitgangspunt: kaatsen faciliteren we op dorpsniveau, voetbal en tennis op clusterniveau[8]. Daarbij zoeken we ook naar slimme combinaties in co-creatie met de vereniging(en), wijk en/of dorp. Een open sportpark met een parkachtige setting is aantrekkelijk voor voetgangers en fietsers. Door ook extra (sport)toestellen toe te voegen mengen verschillende doelgroepen zich en ontstaat er een levendige plek voor sport en bewegen.

20. Sportverenigingen ondersteunen bij het renoveren, verduurzamen of nieuwbouw van het clubgebouw

Verenigingen die hun clubgebouw toekomstbestendig maken, kunnen rekenen op steun van de gemeente. De sportverenigingen zijn vaak eigenaar van het clubgebouw en kleedkamers. De ondersteuning die we bieden:

- Investeringssubsidie: een vereniging of sportstichting komt in aanmerking voor subsidie als de voorziening 'toekomstbestendig' is en er een optimale situatie ontstaat voor de vereniging en gemeente als het gaat om optimaal gebruik en betaalbaarheid. We onderzoeken of een fonds ingesteld kan worden op basis van de ingeschatte vraag en behoefte (zie actiepunt 22).
- Co-creatie: samen met de vereniging gaan we op zoek naar de ideale situatie, daarbij passen we zo nodig het 'voorzieningen spel'[9] toe om kansen en bedreigingen bespreekbaar te maken.
- We helpen bij het verzilveren van andere financieringsmogelijkheden.[10]

[8] Cluster van meerdere dorpen of wijken
[9] Het voorzieningenspel is ontwikkeld door Partoer en helpt om verschillende partijen in gesprek te gaan over in dit geval sportvoorzieningen.
[10] Een belangrijke regeling is de BOSA (Stimulering Bouw en Onderhoud Sportaccommodaties)

21. Taakverdeling (groen)onderhoud en beheer buitensportvoorzieningen

De gemeente is verantwoordelijk voor onderhoud van de velden binnen de lijnen en de vereniging is verantwoordelijk voor (groen)onderhoud buiten de lijnen, behalve specialistische taken . De organisatiekracht is niet bij elke vereniging gelijk. Het aantal vrijwilligers staat onder druk, waardoor het groenonderhoud rondom de velden soms onvoldoende is. Tegelijkertijd zijn er ook verenigingen die graag specialistische taken overnemen van de gemeente. In 2020 worden de volgende acties en maatregelen genomen:

- We concretiseren per sportpark de taakverdeling en het eventuele meer- of minderwerk van de gemeente. Verenigingen ontvangen voor specialistische taken een vergoeding van 50% van de gemeentelijke kosten. Extra onderhoud door de gemeente is mogelijk, maar daar staat wel een hogere huur tegenover.
- Voetbalverenigingen met een kunstgrasveld voeren zelf het wekelijks onderhoud uit. De kosten voor beschikbaar stellen materieel wordt opgenomen in de uitvoeringsnotitie.
- Green deal : vanaf 2020 gebruiken we geen gewasbeschermingsmiddelen meer op de sportvelden. Dit heeft gevolgen voor het onderhoud van de velden en daarbuiten. De gemeente heeft al voorbereidingen getroffen door een verticuteermachine aan te schaffen. Het onderhoud rondom de velden moet goed worden uitgevoerd om te voorkomen dat onkruid in de sportvelden komt. De taak van de vereniging wordt dus belangrijker; daarom zullen we meer doen aan kennisoverdracht (advies en informatie) en erop toezien dat de werkzaamheden naar behoren worden uitgevoerd.
- We onderzoeken andere vormen van onderhoud van de sportvelden: sportvelden maaien met een maairobot kan een innovatie zijn die bijdraagt aan een beter milieu.
- We heroverwegen de vergoeding voor geprivatiseerde sportvelden: er zijn 10 sportverenigingen die zelf het sportveld onderhouden. Als we dit in stand willen houden, dan komt er één berekeningssystematiek voor de gemeentelijke vergoeding.
- Gemeentelijke ijsbanen dragen we waar mogelijk over aan de ijsvereniging of -stichting.
- We stellen richtlijnen op voor kunstgrasvelden en een beheerplan voor deze sportvelden. We hebben momenteel acht kunstgrasvoetbalvelden en één kunstgraskorfbalveld. Het type infill is onzeker, omdat er eigenlijk geen 'goed' alternatief is voor rubbergranulaat. Gezien de hoge kosten – een kunstgrasveld is 2 á 3 keer zo duur dan een natuurgrasveld – en het milieuaspect staan we kritisch tegenover het gebruik van kunstgras. In principe hanteren we de spelregel 'Een sportveld is van natuurgras, en kunstgras als het moet.' In de uitvoeringsnotitie wordt er meer duidelijkheid gegeven over de te renoveren kunstgrasvelden.

22. Onderzoek huidige en toekomstige behoefte buitensportvoorzieningen

Het Mulier Instituut doet onderzoek naar de bezettingsgraden van de buitensportaccommodaties voor nu en over 5 en 10 jaar op basis van o.a. demografische ontwikkeling. Op basis hiervan bepalen we of er voldoende buitensportaccommodaties zijn, conform de richtlijnen van de nationale sportbonden aangesloten bij NOC*NSF.

23. QuickScan technische staat sportgebouwen op sportparken

We faciliteren verenigingen om een QuickScan uit te laten voeren naar de technische staat van hun gebouwen. Op basis van de uitkomsten van dit onderzoek kunnen we (preventief) het gesprek aangaan over de vitaliteit van het gebouw en de vereniging. Daarnaast benutten we het onderzoek als input voor een gesprek met de betreffende verenigingen over fondswerving (actie 19) bij de renovatie van het sportgebouw.

[11] Specialistische taken: snoeien bomen, hekkelen van sloten en maaien overhoeken.
[12] De 'Green Deal' Sport is een samenwerkingsovereenkomst tussen diverse partijen met als doel om in 2020 geen gewasbeschermingsmiddelen meer te gebruiken op sportvelden. De partijen die deze 'Green Deal' hebben ondertekend zijn de ministeries van Infrastructuur & Milieu en Economische Zaken, NOC*NSF, Vereniging Sport en Gemeenten (VSG)

Speerpunt 6:

Waadhoeke zorgt voor toekomstgerichte, kwalitatief goede en duurzame gemeentelijke binnensportaccommodaties die optimaal worden gebruikt. Investeringen zijn duurzaam en we verbeteren de dienstverlening.

De gymzalen zijn primair voor het bewegingsonderwijs. De spreiding en het gebruik is grotendeels afhankelijk van de scholen. Naast de gymlessen is er sprake van medegebruik door (sport)verenigingen, met name door gymverenigingen en recreatief volleybal. Onze gemeente kent vier sporthallen, waarvan er één in 2020 sluit. Een sporthal is met name geschikt voor indoorsporten, zoals zaalvoetbal, volleybal en handbal.

In de uitvoeringsnotitie sportaccommodaties (2020) brengen we op basis van de onderzoeken een prioritering aan in de renovatie en verduurzaming van de binnensportaccommodaties. We starten al wel met maatregelen die een korte terugverdientijd (van ongeveer 2 jaar) hebben, zoals bewegingssensoren. Het verduurzamen van gemeentelijke sportaccommodaties wordt ook opgenomen in het meer-jaren onderhoudsplan voor gemeentelijke gebouwen.

24. Proces verhuur gemeentelijke accommodatie verbeteren

De gemeente exploiteert 10 gymzalen en één sporthal. We gaan een systeem aanschaffen die het proces voor verhuur vereenvoudigt. Dit komt de dienstverlening ten goede en werkt kostenbesparend door te behalen efficiency.

25. Gymmaterialen moderniseren

Het gymmateriaal in de gymzalen en sporthallen gaan we moderniseren door aan te sluiten bij de leefwereld van de jeugd. Op één locatie starten we met een aantal interactieve gymmaterialen. Op basis van de ervaringen van de leerlingen en buurtsportcoaches onderwijs kunnen we dit in de toekomst uitbreiden.

26. Onderzoek naar huidige en toekomstige behoefte gymzalen en sporthallen

Het aantal scholen neemt af, evenals het (mede)gebruik door sportverenigingen. Daarnaast verdwijnt in 2020 de Harnehal in Tzummarum. Voor toekomstige keuzes is het belangrijk om op korte termijn (2020) nader onderzoek te doen naar de bezetting en behoefte van het aantal binnensportaccommodaties.

27. Onderzoek doen naar beheersvormen binnensportaccommodaties

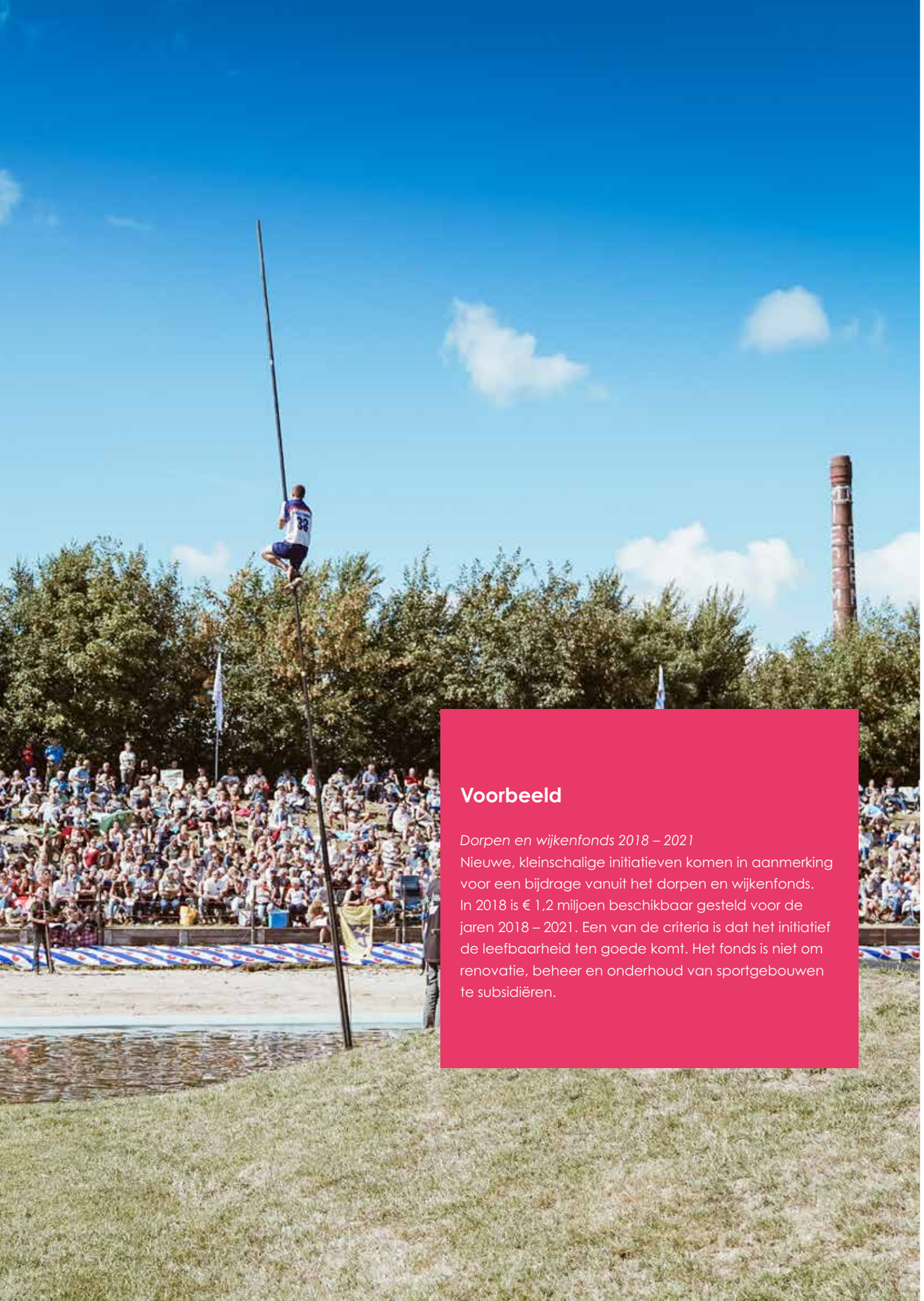
De beheersvormen en eigendomssituaties zijn op dit moment zeer divers. We onderzoeken in 2020 of de huidige beheersvormen anders ingericht kunnen worden. De schaalvergroting tot Waadhoeke is een kans om beheer en exploitatie van sportvoorzieningen verder te professionaliseren en de diversiteit in de beheersvormen terug te brengen. We onderzoeken scenario's en brengen voor- en nadelen in beeld. De oprichting van een Sportbedrijf Waadhoeke behoort tot één van de mogelijkheden.

28. Onderzoek naar de behoefte overdekt zwemwater

De zwembaden zijn eigendom van private partijen. De gemeentelijke bemoeienis beperkt zich tot subsidieverstrekking voor het zwembad bij De Bildtse Slag in St.- Annaparochie en (t/m 2019) voor het openluchtbad op Schatzenburg. Het zwembad Bloemketerp in Franeker is in 2012 geprivatiseerd en overgenomen door een stichting. Deze stichting ontvangt geen structurele financiële steun van de gemeente.
Om de twee openbare overdekte zwembaden in de toekomst in stand te houden, zijn forse investeringen noodzakelijk. Zwembad Bloemketerp is verouderd en zwembad Bildtse slag heeft nog een geschatte levensduur van 8 – 10 jaar.

- Er is onderzoek nodig naar de behoefte aan overdekt zwemwater in relatie tot de trends en ontwikkelingen en het aanwezige binnenzwemwater net buiten onze gemeentegrens. Het Mulier Instituut heeft in 2016 hiervoor een methode ontwikkeld.[13]

[13] Het is mogelijk om te benchmarken met de gemeente Fryske Marren en Súdwest Fryslân waar het onderzoek al is uitgevoerd.

Voorbeeld

Dorpen en wijkenfonds 2018 – 2021
Nieuwe, kleinschalige initiatieven komen in aanmerking voor een bijdrage vanuit het dorpen en wijkenfonds. In 2018 is € 1,2 miljoen beschikbaar gesteld voor de jaren 2018 – 2021. Een van de criteria is dat het initiatief de leefbaarheid ten goede komt. Het fonds is niet om renovatie, beheer en onderhoud van sportgebouwen te subsidiëren.

3.4 Beweegvriendelijke omgeving

Steeds meer mensen sporten en bewegen in de openbare ruimte. Wandelen, hardlopen en fietsen zijn niet voor niets de sporten die het meest worden beoefend. Onze openbare ruimte is daarom eigenlijk onze grootste sportaccommodatie. Kenmerkend is weidse ruimte - 96 km fietslooproutes en 280 km wandelpaden - met veel groen en het wad. We willen dat de omgeving eraan bijdraagt dat meer mensen gaan bewegen. Dorpen en wijken hebben een omgeving die uitnodigt om te sporten, te spelen en/of te bewegen.

Speelvoorziening

Waadhoeke heeft 93 speelvoorzieningen. In de dorpen en wijken waar speelvoorzieningen liggen, wonen ongeveer 10.000 kinderen van 0-19 jaar (23% van de bevolking). De speelplekken zijn vooral gericht op de jongste kinderen (tot 12 jaar) en bieden voor andere leeftijden weinig uitdaging.

Schoolplein

Door de opkomst van de Brede School is de tijd die kinderen op school en het schoolplein besteden steeds langer; er is een toenemende behoefte vanuit de samenleving aan opvang voor kinderen van 7.00 tot 19.00 uur. Het schoolplein is daarmee een belangrijk onderdeel van de leef- en groeiruimte voor kinderen. Van de 35 schoolpleinen zijn er 12 na schooltijd toegankelijk.

Speerpunt 7:
Waadhoeke realiseert een beweegvriendelijke omgeving.

Een beweegvriendelijke omgeving is een leefomgeving die mensen faciliteert, stimuleert en uitdaagt om te bewegen en sporten. Een omgeving waarin bewegen vanzelfsprekend onderdeel is van het alledaags leven. Hierbij gaat het niet alleen over sport en vrijetijdsbesteding. Ook de normale dagelijkse verplaatsingen, bijvoorbeeld naar school, werk of de supermarkt, zijn van belang.

Belangrijk is het de woonomgeving zo in te richten dat het kinderen uitnodigt tot actieve vormen van buitenspelen en ouderen om het als ontmoetingsruimte te gebruiken.

Het is zaak de gehele gemeente als (potentiële) infrastructuur voor bewegen te zien en voorheen afgesloten schoolpleinen en sportparken waar mogelijk als openbare sportvoorzieningen te benutten. Met name onder volwassenen is er een groeiende belangstelling voor actieve deelname aan evenementen in de openbare ruimte.

In 2021 treedt de Omgevingswet in werking. Hiermee verandert er veel voor de gemeente. Het onderwerp ‘gezondheid’ moet onderdeel van de afweging zijn binnen de nieuwe omgevingswet. Er wordt letterlijk een gezonde leefomgeving nagestreefd. Sport en bewegen kunnen hieraan een grote en belangrijke bijdrage leveren.

Sport en spelen is dichtbij.
Elke dorp heeft minimaal één sport-, beweeg- of speelvoorziening. Het ontwikkelen van een nieuwe (speel)voorziening is een initiatief vanuit de samenleving in samenwerking met de gemeente (co-creatie). Daarbij is van belang dat de speelvoorziening geschikt is voor alle leeftijden (afhankelijk van de behoefte) en dat er gezocht wordt naar slimme combinaties met andere voorzieningen om zo functies te mengen.

De beschikbare sport-, spel- en beweegplekken in de wijken en dorpen zijn nog beter afgestemd op de vraag en er wordt volop buiten gespeeld, bewogen en gesport. Daarvoor brengen we nader in kaart wat de wensen en behoeften van ongeorganiseerde en individuele sporters zijn.

Maatschappelijke effecten van het investeren in een beweegvriendelijke omgeving zijn:

1. Minder overgewicht
2. Bevordert de algemene lichamelijke gezondheid
3. Bevordert de algemene geestelijke gezondheid
4. Stimuleert motorische ontwikkeling van kinderen
5. Afname autogebruik en toename wandelen en fietsen
6. Vermindert eenzaamheid ouderen
7. Verbetert de sociale samenhang (generaties ontmoeten elkaar)
8. Waarde stijgt van woningen
9. Meer betrokkenheid van bewoners
10. Beter imago van de buurt

29. Vaststellen nieuw speeltuinbeleid

Er is nieuw speeltuinbeleid ontwikkeld waarbij bewegingsspel om de motoriek te verbeteren een belangrijk doel is. Binnen het nieuwe speeltuinbeleid komt er meer ruimte voor burgerinitiatieven. Bij herinrichting van speellocaties wordt de exacte invulling in samenspraak met inwoners en dorpsbelangen (speeltuinverenigingen) gedaan. Hiermee hebben de dorpen de vrijheid om te kiezen voor bijvoorbeeld één grote voorziening of juist twee kleine of een openbaar schoolplein. Er is een richtbedrag per dorp waardoor er voorzieningen worden gerealiseerd die passen bij de behoefte.
Wat gaan we hiervoor doen:

- Het beheer en onderhoud en periodieke veiligheidsinspectie van speeltuinen wordt een gemeentelijke taak. Daarmee vervalt de subsidie aan een aantal dorpsbelangen en speeltuinverenigingen voor beheer en onderhoud speeltuin.
- Uitvoering geven van de in beeld gebrachte behoefte aan multifunctionele sportveldjes in kleine kernen[14].
- We stimuleren inwoners om initiatief te nemen voor het realiseren van een nieuwe (speel-) voorziening in samenwerking met de gemeente.
- Alle speelplaatsen zijn vanaf 2021 rookvrij.

30. Schoolpleinen dragen bij aan de motorische ontwikkeling en zijn openbaar toegankelijk

Alle schoolpleinen zijn in principe openbaar toegankelijk (buurtplein). We stimuleren het onderwijs om schoolpleinen openbaar toegankelijk, beweegvriendelijk (motorische ontwikkeling) en groener (biodiversiteit) te maken.
Wat gaan we hiervoor doen:

- De buurtsportcoaches hebben nauwe contacten met het onderwijs, bij de planvorming voor een nieuw schoolplein worden de buurtsportcoaches betrokken.
- In het uitvoeringsprogramma en beheerplan van het speeltuinenbeleid zijn de schoolpleinen ook meegenomen.
- Er worden afspraken gemaakt met het onderwijs m.b.t. financiering, onderhoud en inspectie.

[14] Speelplan BV. (2019). Speelruimte- en uitvoeringsplan: gemeente Waadhoeke - harmonisatie speelruimtebeleid. Franeker: Gemeente Waadhoeke.

Voorbeeld

In Ried wordt een pilot uitgevoerd waarbij gekeken wordt of het schoolplein zo kan worden ingericht dat de gymles ook op het schoolplein kan worden gegeven. In verband met busvervoer hebben deze leerlingen maar één keer per week gym. Dit kan uitgebreid worden naar twee keer indien het schoolplein daar de mogelijkheid in geeft.

31. Bij planvorming grootschalige projecten in wijken en dorpen is er aandacht voor sport en bewegen

Er komt een investeringsagenda met alle grootschalige projecten in wijken en dorpen. Zo'n agenda kan gebruikt worden om cofinanciering en projectinvesteringen te realiseren op het gebied van sport en bewegen.
Bij vernieuwing in wijken, speelplekken, fusies van scholen, sporthallen, gymzalen en aanlegsteigers wordt onderzocht of er een 'plus' op te zetten is vanuit het totaal aan beschikbare middelen.

32. De beweegvriendelijke omgeving opnemen in de nieuwe omgevingsvisie en omgevingsplannen

In relatie tot Omgevingsvisie en Omgevingsplannen is het meer bekendheid geven aan ons uitgangspunt 'een omgeving die uitnodigt tot gezond beweeggedrag' van belang. Daarmee bevorderen we dat er op andere beleidsterreinen rekening wordt gehouden met de inrichting van een beweegvriendelijke openbare ruimte.

33. Onderzoek naar behoefte en kansen voor innovatie langs bestaande routes.

Er zijn verschillende voorbeelden van innovaties die het sporten in de openbare ruimte aantrekkelijker kunnen maken. Deze mogelijkheden gaan we onderzoeken, evenals dat we een goed beeld willen krijgen van de omvang, diversiteit en wensen van de ongeorganiseerde sporters.
Wat gaan we hiervoor doen:

- Kansen benutten bij herinrichting gebied. Bijvoorbeeld bij nieuwbouw van een seniorenflat , waarbij de weg wordt verlegd. Hierbij gelijk ook de wandelpaden beter toegankelijk maken, zodat het de inwoners uitnodigt tot meer bewegen.
- Op bestaande wandel en fietsroutes, schoolpleinen en speelplekken watertappunten realiseren. Hiervoor zijn landelijke subsidiemogelijkheden.
- In beeld brengen van mogelijkheden voor ondersteunende faciliteiten langs sportroutes.

Voorbeeld

Het programma Doortrappen
Ouderen blijven steeds langer gezond, sociaal en zelfredzaam. Ouderen fietsen graag en willen graag blijven fietsen. Maar ze zijn tegelijk kwetsbaar in het verkeer. Het programma Doortrappen heeft de ambitie om ouderen zo lang mogelijk veilig te laten fietsen. Doortrappen motiveert hen zelf maatregelen te nemen om veilig te blijven fietsen (in afstemming met afdeling verkeer).
Concrete acties: via communicatiecampagne de inwoners bewust maken van het effect van fietsen. Organisatie van een Waadhoeke fietstocht en een fietsveilig campagne.

4. Planning en benodigde middelen

Het gemeentelijk sportbudget omvat in totaal ruim € 2,5 miljoen per jaar. Daarvan wordt 67% besteed aan sportaccommodaties. In de volgende paragraaf zijn de kosten en baten van sportstimulering en sportaccommodaties beschreven.

4.1 Gemeentelijke budgetten sport 2020

Sportbeleid en activering (5.1 gemeentebegroting)	**lasten**	**baten**
Beweegteam	650.500 [15]	
Activiteitenbudget beweegteam	35.000	
Subsidies (subsidieregeling OZB)	59.500	
Uren samenleving en buitendienst (incl. overige 26.000)	257.000	
Cofinanciering PO onderwijs PO (incl. bijdrage derden10.750)	156.000	
Bijdragen derden		10.750
Subtotaal	**€ 1.002.000**	**166.750**
Subtotaal netto	**€ 835.250**	

Sportaccommodaties (5.2 gemeentebegroting)	**lasten**	**baten**
Energielasten	30.250	
Beheer en onderhoud	403.750	
Subsidies	815.250	
Kapitaallasten	505.000	
Uren BOR	196.000	
Inkomsten (huur gymzalen en optisport)		257.000
Subtotaal	**€ 1.950.250**	**257.000**
Subtotaal netto	**€ 1.693.250**	
Totaal	**€ 2.528.500**	

Gemiddelde sportuitgaven gemeenten

Na de sporter zijn gemeenten de belangrijkste financier van de sportsector. Waadhoeke geeft in 2020 € 54,90 uit per inwoner aan sport. Gemiddeld is dit in Nederland € 57,-.

	Bedrag	per inwoner 46.039 | 1.1.2019	Gemiddelde 2017[16] Gem. 20.000 – 50.000
Sportbeleid en activering	€ 835.250	18.1 (33%)	12 (21%)
Sportaccommodaties	€ 1.693.250	36.8 (67%)	45 (79%)
Totaal sport	€ 2.528.500	54.9	57

[15] Inclusief uitbreiding beweegteam gemeentebegroting 2020
[16] Dool, R. v. (2018). Monitor sportuitgaven gemeenten. Utrecht: Mulier Instituut.

4.2 Bekostiging actiepunten

In de tabel hieronder zijn de actiepunten beschreven met een raming van de kosten.

Actie	bedrag	dekking	Vanaf	Structureel/ Incidenteel
Speerpunt 1				
1. Kwaliteit bewegingsonderwijs versterken	650.500	Ja, 5.1 sport	2020	Structureel
2. Naschools sport en beweegaanbod op en rondom school	35.000[17]	Ja, 5.1 sport	2020	Structureel
3. Bereik Jeugdfonds Sport verhogen	pm	Ja, armoedebeleid	2020	
4. Specifieke inzet voor kinderen met overgewicht onderzoeken	pm	nee	2021	
5. Vernieuwend sport- en beweegaanbod voor jeugd stimuleren	2.000	Ja, reserve sport	2020	incidenteel
6. Meerwaarde van sportevenementen jeugd verzilveren	pm	Ja, 5.1 sport	2020	
Speerpunt 2				
7. Nieuw sport- en beweegaanbod voor mensen met een beperking	2.500	Ja, reserve sport	2020	Incidenteel
8. Interventie 'sociaal vitaal' voor preventie ouderen	15.000	Ja, reserve sport	2021	incidenteel
9. Volwassenenfonds Sport	5.000	Ja, reserve sport	2020	incidenteel
10. Beweegteam sluit aan bij (integrale) wijkgerichte aanpak	pm	Ja, 5.1 sport	2020	
Speerpunt 3				
11. Verengingen vraaggericht ondersteunen		Ja, 5.1 sport	2020	
12. Samenwerking sportverenigingen versterken		Ja, 5.1 sport	2020	
13. Vrijwilligerscentrale De Skûle beter benutten voor sportverenigingen		Ja, 5.1 sport	2020	
14. Verenigingen helpen innoveren		Ja, 5.1 sport	2020	
15. Jaarlijks een Waadhoeke Sportgala	€5.000	Ja, 5.1 sport	2020	structureel
Speerpunt 4				
16. Rookvrije sportvoorzieningen	pm	Ja, 5.1 sport	2020	
17. Een AED op, of nabij elke sportvoorziening		Ja, gezondheidsb.	2020	
18. Gezonde kantines op de sportclub (op school)	pm	Ja, 5.1 sport	2020	
19. Positieve sportcultuur stimuleren		Ja, 5.1 sport	2020	
Speerpunt 5				
20. Sportverenigingen ondersteunen bij renoveren clubgebouw	pm	nee	2020	incidenteel
21. Taakverdeling (groen)onderhoud en beheer buitensportvoorzieningen	pm	deels BOR	2020	
22. Onderzoek huidige en toekomstige behoefte buitensportvoorzieningen	8.000	Ja, reserve sport	2020	incidenteel
23. Quickscan technische staat sportgebouwen op sportparken	pm	nee	2020	
Speerpunt 6				
24. Proces verhuur gemeentelijke accommodaties verbeteren	22.000	Ja, reserve sport	2020	incidenteel
25. Gymmaterialen moderniseren	10.000	Ja, reserve sport	2020	incidenteel
26. Onderzoek naar huidige en toekomstige behoefte gymzalen / sporthallen	7.000	Ja, reserve sport	2020	incidenteel
27. Onderzoek naar beheersvormen binnensportaccommodaties			2020	
28. onderzoek naar de behoefte binnenzwemwater	15.000	Ja, reserve sport		incidenteel
Speerpunt 7				
29. Vaststellen nieuw speeltuinenbeleid		Afdeling BOR	2020	
30. Schoolpleinen dragen bij aan motorische ontwikkelingen en zijn openbaar toegankelijk			2020	
31. Bij planvorming grootschalige projecten in wijken en dorpen is er aandacht voor sport en bewegen			2020	
32. Beweegvriendelijke omgeving opnemen in de nieuwe omgevingsvisie en omgevingsplannen			2021	
33. Onderzoek naar behoefte, kansen en innovatie bestaande routes	pm	Ja, 5.1 sport	2020	

Dekking

Om de kosten te bekostiging wordt zoveel mogelijk dekking gezocht binnen de bestaande budgetten. Daarnaast zetten we de reserve breedtesport € 86.500[18] in om de uitbreiding van de kosten (incidenteel) te bekostigen. Dit bedrag komt overeen met het beschikbare bedrag in de reserve.

[17] Inclusief uitbreiding beweegteam gemeentebegroting 2020
[18] Dool, R. v. (2018). Monitor sportuitgaven gemeenten. Utrecht: Mulier Instituut.

Hoofdstuk 5 Monitoring en evaluatie

Op het gebied van sport en bewegen heeft elke gemeente veel beleidsvrijheid. Naast de wettelijke eisen op het gebied van bewegingsoverheid[19] zijn er geen wetten of andere overheden die voorschrijven waar het gemeentelijke sportbeleid zich op moet richten.

Het sport- en beweegbeleid is lerend beleid[20] en daarom 'nooit af'. Waadhoeke past het beleid aan op de ontwikkeling van de sportbehoefte en voert kwaliteitsverbeteringen door. We gaan proactief op zoek naar mogelijkheden om doelmatiger en effectiever te zijn in het bereiken van onze beleidsdoelstellingen. Daarom gaan we de resultaten en effecten van het beleid monitoren. Interventie en projecten worden na afloop geëvalueerd.

Monitoring

Jaarlijkse monitoring sport- en beweegbeleid

Een keer per jaar maken we de stand van zaken op om de gemeenteraad te informeren over de voortgang van de uitvoering van de acties in deze notitie. Op de volgende pagina is hiervoor een voorlopig format opgenomen. We staan stil bij de volgende elementen:

- Input: ingezette middelen; zoals geld (activiteitenbudget) en inzet personeel (beweegteam)
- Output: resultaten; o.a. het aantal activiteiten en hoeveel inwoners hebben deelgenomen.
- Outcome: effecten; zijn de inwoners gezonder en actiever geworden. De effecten zijn vaak lastig te meten en toe te schrijven aan een bepaalde maatregel. De MQ scan geeft ons wel jaarlijks inzicht in de motorische vaardigheid van kinderen. De GGD Fryslân publiceert elke vier jaar een onderzoek over de gezondheid en sportdeelname van onze inwoners.

Gevolgen beleidsharmonisatie monitoren – 2020

Een tiental verenigingen is er jaarlijks fors (meer dan € 500,-) op achteruit gegaan, doordat de regelingen zijn geharmoniseerd. Naar verwachting is dit niet voor elke vereniging even goed op te vangen, ondanks een overgangstermijn van vier jaar. We gaan daarom in 2020, en als het nodig is structureel, in gesprek met deze verenigingen om ze eventueel extra ondersteuning te bieden.

Monitoren sportverenigingen

Jaarlijks monitoren we de ontwikkeling van het ledenaantal in samenwerking met de sportbonden. Daarnaast zal de buursportcoach verenigingsondersteuning aandacht besteden aan het (risico gestuurd) structureel monitoren van sportverenigingen.

Evaluatie

Uitvoeringsnotitie beweegteam

De uitvoeringsnotitie beweegteam wordt jaarlijks geëvalueerd. Daarom zal bij elke interventie worden bepaald op welke wijze er (na afloop) wordt geëvalueerd. Met de succesfactoren en verbeterpunten kan er effectief worden bijgestuurd en kan er van geleerd worden voor toekomstige projecten.

[19] Deze eisen zijn vooral gericht op beschikbaarheid van voldoende gymzalen en –materiaal.
[20] Visiedocument 'Sport stimuleert', Vereniging Sport en Gemeenten 2018

Voorlopig format monitoring en evaluatie

Actie	Input	Output	Outcome Effecten	Rapport / planning
1. Kwaliteit bewegingsonderwijs versterken	Inzet (Fte) kosten cofinanciering	Aantal uren Aantal leerlingen en basisscholen	Jeugd motorisch vaardiger (MQ scan)	Evaluatie beweegteam (jan 2021)
2. Naschools sport en beweegaanbod op en rondom school	Inzet (Fte) kosten	Aantal kinderen Aantal structurele activiteiten	Jeugd motorisch vaardiger Beweegnorm jeugd	Evaluatie beweegteam (jan 2021)
3. Bereik Jeugdfonds Sport verhogen	Inzet (Fte) Kosten	20% meer kinderen in 2019	Meer jeugd voldoet aan beweegnorm.	Evaluatie beweegteam (jan 2021)
4. Specifieke inzet voor kinderen met overgewicht onderzoeken	n.n.b.		Minder kinderen met overgewicht.	Evaluatie beweegteam (jan 2021)
5. Vernieuwend sport- en beweegaanbod voor jeugd stimuleren	Inzet (Fte) Kosten	Aantal structurele aanbod Aantal kinderen		Evaluatie beweegteam (jan 2021)
6. Meerwaarde van sportevenementen jeugd verzilveren	Inzet (Fte) Kosten			Evaluatie beweegteam (jan 2021)
7. Nieuw sport- en beweegaanbod voor mensen met een beperking	n.n.b.			Evaluatie beweegteam (jan 2021)
8. Interventie 'sociaal vitaal' voor preventie ouderen	Inzet (Fte) Kosten			Evaluatie beweegteam (jan 2021)
9. Volwassenenfonds Sport	Inzet (Fte) Kosten			Evaluatie beweegteam (jan 2021)
10. Beweegteam sluit aan bij (integrale) wijkgerichte aanpak	Inzet (Fte) Kosten			Evaluatie beweegteam (jan 2021)
11. Verengingen vraaggericht ondersteunen	Inzet (Fte) Kosten			Evaluatie beweegteam (jan 2021)
12. Samenwerking sportverenigingen versterken	Inzet (Fte) Kosten			Evaluatie beweegteam (jan 2021)
13. Vrijwilligerscentrale De Skûle beter benutten voor sportverenigingen	Inzet (Fte) Kosten			Evaluatie beweegteam (jan 2021)
14. Verenigingen helpen innoveren	Inzet (Fte) Kosten			Evaluatie beweegteam (jan 2021)
15. Jaarlijks een Waadhoeke Sportgala				Monitoring sportbeleid (jan 2021)
16. Rookvrije sportvoorzieningen				Monitoring sportbeleid (jan 2021)
17. Een AED op, of nabij elke sportvoorziening				Monitoring sportbeleid (jan 2021)
18. Gezonde kantines op de sportclub (op school)	Inzet (Fte) Kosten			Monitoring sportbeleid (jan 2021)
19. Positieve sportcultuur stimuleren	Inzet (Fte) Kosten			Monitoring sportbeleid (jan 2021)
20. Sportverenigingen ondersteunen bij renoveren clubgebouw	Inzet (Fte) Kosten			Monitoring sportbeleid (jan 2021)
21. Taakverdeling (groen)onderhoud en beheer buitensportvoorzieningen				Uitvoeringsnotitie sportacc.2020
22. Onderzoek huidige en toekomstige behoefte buitensportvoorzieningen				Uitvoeringsnotitie sportacc.2020
23. Quickscan technische staat sportgebouwen op sportparken	Inzet (Fte) Kosten			Uitvoeringsnotitie sportacc.2020
24. Proces verhuur gemeentelijke accommodaties verbeteren	Inzet (Fte) Kosten			Uitvoeringsnotitie sportacc.2020
25. Gymmaterialen moderniseren				Uitvoeringsnotitie sportacc.2020
26. Onderzoek naar huidige en toekomstige behoefte gymzalen / sporthallen				Uitvoeringsnotitie sportacc.2020
27. Onderzoek naar beheersvormen binnensportaccommodaties				Uitvoeringsnotitie sportacc.2020
28. onderzoek naar de behoefte binnenzwemwater				Uitvoeringsnotitie sportacc.2020
29. Vaststellen nieuw speeltuinenbeleid				Monitoring sportbeleid (jan 2021)
30. Schoolpleinen dragen bij aan motorische ontwikkelingen en zijn openbaar toegankelijk				Monitoring sportbeleid (jan 2021)
31. Bij planvorming grootschalige projecten in wijken en dorpen is er aandacht voor sport en bewegen				Monitoring sportbeleid (jan 2021)
32. Beweegvriendelijke omgeving opnemen in de nieuwe omgevingsvisie en omgevingsplannen				Monitoring sportbeleid (jan 2022)
33. Onderzoek naar behoefte, kansen en innovatie bestaande routes				Monitoring sportbeleid (jan 2021)

Bijlage 1
Trends en ontwikkelingen

Bronnen

1. GGD Fryslân. (2016). Gezondheidsmonitor 2016: Cijfers per gemeente. Leeuwarden: GGD Fryslân.

2. GGD Fryslân. (2018). Kindmonitor 2018: Cijfers per gemeente. Leeuwarden: GGD Fryslân.

3. CBS. (2019, oktober 14). Statline: Gezondheidsmonitor; bevolking 19 jaar of ouder, regio, 2016. Opgehaald van CBS: https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/83674NED/table?ts=15710482126933

4. Volksgezondheidenzorg.info. (2019, oktober 14). Eenzaamheid: Cijfers & Context: Huidige situatie. Opgehaald van Volksgezondheidenzorg. info: https://www.volksgezondheidenzorg.info/onderwerp/eenzaamheid/cijfers-context/huidigesituatie#node-een-zaamheid-naar-leeftijd

5. Volksgezondheidenzorg.info. (2019, oktober 14). Eenzaamheid: Cijfers & Context: Huidige situatie. Opgehaald van Volksgezondheidenzorg. info: https://www.volksgezondheidenzorg.info/onderwerp/eenzaamheid/cijfers-context/huidigesituatie#node-een-zaamheid-naar-leeftijd

6. Stutterheim, E., IJdema, S., & Bonnema, J. (2016). Atlas van Waadhoeke: Deel 1. Leeuwarden: Partoer.

7. Hoekstra, M., Breeuwsma, A., & Houtsma, B. (2019). Jaarverslag KNKB 2018. Franeker: Koninklijke Nederlandse Kaatsbond (KNKB).

8. Korbee, S., Bosch, J., & Kort, S. d. (2019). Zo sport Nederland: Trends & ontwikkelingen in sportdeelname (2013-2018). Arnhem: NOC*NSF.

9. Dool, R. v. (2017). Ontwikkeling sportdeelname naar sporttakken. Utrecht: Mulier Instituut.

10. Collard, D., Chinapaw, M., & Verhagen, E. (2014). Motorische fitheid van basisschoolkinderen (10-12 jaar). Utrecht: Mulier Instituut.

11. Slot-Heijs, J., Lucassen, J., & Reijgersberg, N. (2017). Bewegingsonderwijs en sport in het primair onderwijs 2017: 1-meting. Utrecht: Mulier Instituut.

12. Dellas, V., Dool, R. v., & Collard, D. (2018). Ontwikkeling buitenspelen bij kinderen in Nederland. Utrecht: Mulier Instituut.

13. Eck, M. v., & Davids, A. (2018). Sport en bewegen in de openbare ruimte: het gebruik van de openbare ruimte voor beweegactiviteiten. Utrecht: Mulier Instituut.

Bijlage 2
Infographic binnensport

Statistieken

21 gymzalen

10 gemeente
4 optisport (commercieel)
5 stichting
2 voortgezet onderwijs

Dichtheid per 25.000 inwoners
Waadhoeke **18**
Fryslân **20**
Nederland **16**

4 sporthallen

Bildtse Slag
Stichting
1971

De Trije
Optisport (commercieel)
1983

Harnehal
(sluit per 2020)
Wonen Noordwest Friesland
1976

Roelengahal
Gemeente
1978

25 gymzalen & sporthallen

<'70	'70-'80	'80-'90	'90-'00	'00-'10	>'10
1	9	5	1	0	5

4 zwembaden

Bildtse Slag
Overdekt
Onderwijs & Recreatie & Specifieke doelgroepen
Stichting

Bloemketerp
Overdekt
Onderwijs & Recreatie & Specifieke doelgroepen & FZC '54
Stichting

Schatzenburg
Openlucht
Recreatie
Particulier

Sportcentrum Shape
Overdekt
Onderwijs & Specifieke doelgroepen
Particulier

7 maneges

1 tennishal

>8 fitnessaccommodaties

Trends, Ontwikkelingen & Uitdagingen

samenwerking en multifunctionaliteit

verduurzamen accommodaties

Bijlage 3
Infographic buitensport

Statistieken

31 kaatsvelden & -verenigingen

16 voetbalverenigingen
42 voetbalvelden
34 natuurgras
8 kunstgras

12 tennisverenigingen
39 tennisbanen
12 gravel
27 kunstgras

17 ijsbanen & schaatsverenigingen

2 korfbalverenigingen

1 kanovereniging

1 atletiekvereniging

1 fierljepvereniging

96 km fietspaden
280 km wandelpaden
93 speelvoorzieningen

Trends, Ontwikkelingen & Uitdagingen

15% **1,51%**
teruglopende ledenaantallen

samenwerking en multifunctionaliteit

sport in openbare ruimte

binden en behouden vrijwilligers

Bijlage 4
Uitgangspunten sport- en beweegbeleid

Uitgangspunten sportstimulering

1. We zetten in op jong leren bewegen als goede basis voor de toekomst om langdurig en plezierig te bewegen.
2. Er is voldoende afstemming, coördinatie en overzicht op het gebied van sport- en beweeginitiatieven.
3. hebben aandacht voor de inwoners voor wie sport en bewegen minder vanzelfsprekend is. Sport en bewegen moet bijdragen aan fit worden en blijven en zorgt ervoor dat inwoners mee kunnen doen in de maatschappij.
4. We verstrekken geen structurele subsidie aan de samenwerkingspartners van Franekeradeel Actief.
5. Inzet van buurtportcoaches (totaal 9.1 FTE) (bijdrage gemeente €147.000)
   - 6.5 fte's buurtsportcoaches gericht op jeugd (onderwijs)
   - 1.8 fte's buurtsportcoaches gericht op overige doelgroepen
   - 0.8 fte's buurtsportcoach verenigingsondersteuning (idem zie C.4)

Uitgangspunten vitale verenigingen

6. Het behouden van vitale sportverenigingen door het aanbieden van verenigingsondersteuning door de buurtsportcoach en hiervoor 0.8 FTE aan te stellen (bijdrage gemeente 60% €28.800)
7. Met lokale menskracht (buurtsportcoaches) sportverenigingen versterken en verbindingen leggen tussen sportverenigingen en diverse andere sectoren.
8. We dagen sportverenigingen en organisaties uit om een vernieuwend sport- en beweegaanbod te ontwikkelen dat aansluit bij de veranderende behoeften.
9. We moedigen sportorganisaties aan om ook bij te dragen aan een gezonde en veilige omgeving.

Uitgangspunten sportaccommodaties

Subsidie en tarieven

10. We hanteren vanaf 2020 een eenvoudig en transparant subsidie- en tarievenstelstel, gekenmerkt door afname van (verschillende) structurele subsidieregelingen en regeldruk voor vereniging en gemeente.
11. De beleidsharmonisatie van de bestaande 'oude' regelingen (subsidie, tarieven en gemeentelijke heffingen) is budgetneutraal voor de gemeente.
12. We verhuren accommodaties onder de integrale kostprijs, omdat sport van algemeen belang is: iedereen heeft het recht om deel te kunnen nemen aan sport, en deelname is noodzakelijk om de maatschappelijke effecten te behalen.

Optimaal gebruik

13. We streven naar voldoende (gemeentelijke) sportaccommodaties conform de richtlijnen van nationale sportbonden aangesloten bij NOC*NSF (capaciteitsberekeningen op basis van bespelingsnorm).
14. We stimuleren gezamenlijk gebruik van sportaccommodaties ten behoeve van sport, onderwijs, cultuur, zorg en welzijn.
15. Een optimale dienstverlening aan onze klanten, doelgroepen en sporters staat hoog in het vaandel.

Duurzaamheid

16. We stimuleren buitensportverenigingen (maatschappelijk vastgoed) om hun accommodatie te verduurzamen.
17. Gemeentelijke binnensportaccommodaties de komende jaren verduurzamen, energielabel A in 2025, en energieneutraal in 2040.

Beheer en onderhoud

18. De gemeente is verantwoordelijk voor groenonderhoud velden (binnen de lijnen) en de vereniging is verantwoordelijke voor groenonderhoud (buiten de lijnen), behalve specialistische taken.
19. We staan kritisch tegenover het gebruik kunstgrasveld in verband met het milieuaspect en de hoge kosten en komen daarom met nieuwe richtlijnen voor gebruik natuur- en kunstgrasvelden.

Uitgangspunten beweegvriendelijke omgeving

20. We streven naar een omgeving die uitnodigt om te sporten, spelen en te bewegen.
21. Elke dorp heeft minimaal één sport-, beweeg of speelvoorziening.
22. We ontwikkelen nieuw speeltuinbeleid waarbij bewegingsspel om de motoriek te verbeteren een belangrijk doel is .
23. Een speelvoorziening is geschikt voor alle leeftijden (afhankelijk van de behoefte) en daarbij zoeken we naar slimme combinaties met anderen voorzieningen om zo functies te mengen.
24. Alle schoolpleinen zijn in principe openbaar toegankelijk (buurtplein).
25. We stimuleren het onderwijs om schoolpleinen beweegvriendelijk (motorische ontwikkeling) en groener (biodiversiteit) te maken.
26. Het ontwikkelen van een nieuwe (speel)voorziening is een initiatief vanuit de samenleving in samenwerking met de gemeente.
27. Het beheer en onderhoud en periodieke veiligheidsinspectie van speeltuinen is resp. wordt een gemeentelijke taak. Daarmee vervalt de subsidie aan een aantal dorpsbelangen en speeltuinverenigingen voor beheer en onderhoud speeltuin.

adres
Harlingerweg 18
8801 PA Franeker

postadres
Postbus 58
8800 AB Franeker

online
waadhoeke.nl
info@waadhoeke.nl

telefoon
0517 380 380